

ΗΘΙΚΗ, ΣΧΕΣΗ με ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Σχετίζεται η ηθική (είναι άρρηκτα συνδεδεμένη) με τις θρησκείες; Παρατηρώντας τα πρωτεύοντα θηλαστικά και μελετώντας τον άνθρωπο και τη ζωή γενικότερα, θα λέγαμε πως όχι.

Όλοι οι ηθικοί κανόνες και όλοι οι κοινωνικοπολιτικοί κώδικες γεννήθηκαν και αναδύθηκαν αυθόρμητα μέσα από την τριβή της ανθρώπινης καθημερινότητας, με δυναμική και με αλληλεπιδράσεις όλων των ανθρώπων. Εν τέλει συνοψίζουν τη συλλογική μνήμη / εμπειρία / φρόνηση / γνώση / κτλ πολλών αιώνων κάθε κοινωνίας, και ολόκληρης της «Ανθρωπότητας».

Εάν είχαν δοθεί ελέω Θεού / αυθεντίας / κτλ, εάν είχαν αποτυπωθεί / καταγραφεί υπό τύπο αυθεντίας, ιερού βιβλίου, θεόπνευστης αποκάλυψης, κτλ, εάν η φύλαξη, η φροντίδα και η τήρησή τους είχε ανατεθεί σε «ειδικούς» (ιερατεία, αριστοκρατία, φεουδαρχία, κτλ), εάν ίσχυε οτιδήποτε από αυτά, τότε θα ήταν επιλήψιμα, ιδεοληπτικά, χειριστικά, αμφισβητήσιμα, επιβαλλόμενα και έξωθεν του κάθε ανθρώπου. Όμως η ηθική σχετίζεται με την έσωθεν «προσωπικότητα» και τον βαθμό ελευθερίας του καθενός αλλά και τη σχέση του με την κοινωνία του.

Εν κατακλείδι.....οτιδήποτε προερχόμενο έξωθεν και άνωθεν επιβάλλεται χειριστικά. ...η θετική ανάδραση, η κοινή λήψη αποφάσεων και η αλληλεπίδραση των πολιτών και των κοινωνιών, με δυναμική και συνεχή αναπροσαρμογή στα νέα δεδομένα, προερχόμενη έσωθεν του κάθε ανθρώπου και της κάθε κοινωνίας, δημιουργεί υγιείς και ελεύθερες ηθικές αξίες.

Εν τέλει, ποια η σχέση των θρησκειών με την ηθική; Απλώς κατ' ανάγκη οι θρησκείες «ακολουθούν» την ηθική κάθε εποχής στην οποία βρίσκονται κάθε φορά. Έτσι, συνειδητά ή όχι, αυθόρμητα ή ενστικτωδώς, οι θρησκείες καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να συμβαδίσουν με την ηθική της κοινωνίας τους, αλλά πάντα βρίσκονται λίγο πιο πίσω, διότι είναι μια κοινωνία που βρίθει δυναμικής, που διαρκώς μεταβάλλεται ηθικά προς το καλύτερο. Πώς να συμφιλιωθεί το παγιωμένο και απαρχαιωμένο δογματικό τους πλαίσιο, καθηλωμένο πριν πολλούς αιώνες με νέες ιδέες, αξίες και πρακτικές; Πώς να συνταιριαστούν απόλυτα με έναν κόσμο που λόγω της επιστήμης και της φιλοσοφίας τις αφήνει όλο και πιο πίσω συνεχώς; Παρατηρούμε άλλωστε ότι όσο πιο φανατικά θρησκευόμενη είναι μία κοινωνία, τόσο πιο αναχρονιστική είναι. Πάντως, πρέπει να τις αναγνωρίσουμε τις απέλπιδες προσπάθειες που κάνουν για να συγχρονιστούν με την σύγχρονη εποχή.

23-1-22

Αντώνης Αναστασιάδης